

Ю.Л. БОШИЦЬКИЙ

*Юрій Ладиславович Бошицький, професор,
заслужений юрист України, ректор Київського університету права НАН України*

НОВІ ЗАВДАННЯ КИЇВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ ПРАВА ДО 100-РІЧЧЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

Формування правової держави потребує розвитку юридичної освіти. І це не випадково, оскільки юридична освіта як елемент національної правової системи нашої держави має важливе значення у цивілізаційному виборі України й розвитку суспільних відносин. Юридична освіта є тим базисом для результативного реформування правової системи України, котрий забезпечить побудову нашої держави як правової й соціально сприятливої, інтегрованої у світовий та європейський простір, закладе надійну основу для успішної професійної реалізації фахівців-юристів, допоможе стати чинником позитивної трансформації правової свідомості та правової культури наших громадян.

Київський університет права НАН України (далі – КУП НАНУ) є унікальною для освітнього простору України формою поєднання юридичної науки і освіти, своєрідним науково-освітнім комплексом у сфері юриспруденції. Це унікальний заклад, який реалізує ідею зближення юридичної освіти з наукою, що стала концептуальною і визначила імідж КУП НАНУ серед багатьох інших. Така інтеграція освіти й науки дає змогу готувати фахівців юристів європейського рівня за спеціальностями «Право» та «Міжнародне право», відповідно до принципів і засад Болонського процесу.

Одна із головних особливостей КУП НАНУ – поєднання навчання з науково-дослідною роботою, активна участь у міжнародних і національних програмах, висока якість професорсько-викладацького складу, новітні методичні розробки та програми для забезпечення освітнього процесу, індивідуальний підхід до студентів, у результаті чого постійно зростає попит на випускників університету.

Основна мета освітньої діяльності КУП НАНУ – підготовка висококваліфікованих та конкурентоспроможних на ринку праці фахівців з високим рівнем професіоналізму, здатних ефективно застосовувати на практиці набуті знання. Університет є освітньо-науковим закладом, який реалізує відповідно до наданої ліцензії освітньо-професійні програми вищої освіти за певними освітніми та кваліфікаційними рівнями, забезпечує навчання, виховання та професійну підготовку осіб згідно з їх інтересами, здібностями і нормативними вимогами у галузі вищої освіти.

В освітній процес КУП НАНУ постійно впроваджуються інноваційні форми та методи навчання, які сприяють розвитку інтелектуальних здібностей студентів, а саме: застосовуються численні методики, технології, педагогічні прийоми, серед яких можна виділити такі, як лекції-дискусії, майстер-класи видатних світових вчених та науковців тощо.

Майстер-клас для студентів КУП НАНУ можна охарактеризувати як модель викладання будь-якої юридичної дисципліни високоавторитетними педагогами – академіками, член-кореспондентами, професорами або визнаними у своїй галузі висококваліфікованими фахівцями – судьями, прокурорами, адвокатами тощо. У КУП НАНУ з 2018 р. успішно реалізується новий проект «*Діалоги відомих особистостей світу зі студентами*».

Використання інформаційних технологій у житті університету, зокрема в освітньому процесі, дає змогу підвищити якість підготовки та викладання навчального матеріалу, створити викладачеві додаткові можливості для побудови індивідуальних «освітніх траєкторій» студентів.

В університеті широко використовується електронна (дистанційна) форма навчання, яку часто називають «освітою протягом усього життя», оскільки більшість тих, хто навчається, – дорослі люди. Здебільшого вони вже мають вищу освіту, проте у зв'язку з необхідністю підвищення кваліфікації або розширення сфери діяльності у багатьох виникає потреба швидко та якісно засвоїти нові знання і набути навички роботи. Електронна форма навчання й доступ до освітніх ресурсів університету реалізується через освітній веб-портал, на якому розміщено віртуальне навчальне середовище.

Дистанційна освіта долає територіальний фактор нерівності в доступі до якісної вищої освіти, залежність від місця проживання тощо. Значний інформаційний ресурс, реалізований у дистанційній освіті за допомогою новітніх технологій, забезпечує інноваційний розвиток освіти й суспільства в цілому.

Хотілося б навести приклад вдалого запровадження новітніх технологій в освітньому процесі. Так, у цьому році екзаменаційна комісія вперше приймала комплексний екзамен зі спеціальних дисциплін: «Теорія держави і права», «Цивільне право та процес» та «Кримінальне право та процес» у здобувача вищої освіти заочно-дистанційної форми навчання Альохіної Ганни Ігорівни за допомогою відеозв'язку безпосередньо з міста Сан-Дієго (США).

Окремо слід наголосити на можливості поглибленого вивчення англійської та німецької мови, оскільки студенти юридичних вузів обов'язково повинні володіти двома іноземними мовами. Випускники-магістри за

спеціальністю «Міжнародне право», отримуючи дипломи, крім фаху «юрист-міжнародник» отримують ще й кваліфікацію «перекладач».

Київський університет права НАН України постійно розвиває музейну справу. Нині в університеті створено цілу низку унікальних музеїв: «*Музей контрафактної продукції (підробок) Українського альянсу по боротьбі з підробками та піратством*», «*Музей комп'ютерних технологій та криміналістичної техніки*», «*Музей криміналістики ім. Ганса Гросса*», *кабінет трасології і дактилоскопії*.

За підтримки Посольства Угорщини в Україні у 2017 р. було створено *Центр угорської культури та права* з метою отримання студентами КУП НАНУ знань з права, культури, історії та традицій Угорщини, в якому планується проведення різних наукових заходів – семінарів, круглих столів з угорськими науковцями та представниками дипломатичних місій Вишеградської четвірки. Крім того, Посольством Угорщини в Україні для Центру було надано сучасну оргтехніку.

Не менш важливим є забезпечення проходження практики студентів та їх працевлаштування. Враховуючи плідну співпрацю з нашими партнерами, кращі студенти університету мають можливість пройти стажування, з можливістю подальшого працевлаштування, у Державному підприємстві «*Документ*», *Юридичній фірмі «Салком»*, *Міністерстві закордонних справ України*, *Науково-дослідному центрі судової експертизи з питань інтелектуальної власності Міністерства юстиції України*, *ТОВ «ОТП Факторинг Україна»* – компанії з *OTP Group*, яка надає найповніший комплекс юридичних і супутніх їм послуг зі стягнення боргів юридичних та фізичних осіб.

Необхідно зазначити, що в сучасних умовах вимоги до професійної підготовки юристів постійно ускладнюються, а тому призначення юридичної освіти полягає в тому, щоб передати майбутньому правнику не тільки глибокі загальнотеоретичні знання та загальнокультурні основи, а й сформувані комунікативні здібності, критичність та культуру мислення, здатність приймати самостійні рішення тощо. Саме з цією метою в університеті успішно функціонує юридична клініка «*Фенікс*», основними напрямками діяльності якої є: впровадження в освітній процес елементів формування у студентів практичних навичок у сфері надання юридичних послуг; забезпечення можливості професійного спілкування студентів університету із провідними юристами-практиками; проведення наукових досліджень у сфері практичної освіти; надання безоплатної правової допомоги малозабезпеченим верствам м. Києва тощо.

Упродовж 2017/2018 навчального року в юридичній клініці «Фенікс» було зафіксовано понад 25 звернень громадян щодо надання консультацій у сфері пенсійного забезпечення, тлумачення умов та змісту правочинів (договорів), аліменти-утримання незахищених верств населення.

Лева частка справ, які знаходяться на розгляді юридичної клініки, стосуються сімейних спорів та прийняття спадщини.

Активними учасниками безоплатної правової допомоги у юридичній клініці «Фенікс» є понад 30 студентів КУП НАНУ, які вміло апробують свої теоретичні знання, виконуючи практичні завдання, складаючи позовні заяви, скарги, надаючи консультаційні послуги не захищеним верстам населення.

Таким чином, освітня підготовка студентів-випускників університету – це насамперед фаховість, професіоналізм та інноваційні технології в освітньому процесі на кшталт європейського освітнянського простору.

Керуючись нормативними положеннями щодо необхідності інтеграції освітнього процесу та наукової роботи, а також створення належних умов для нерозривності освіти й науки, КУП НАНУ щорічно проводить міжнародні та всеукраїнські науково-практичні конференції. *Новелами 2017/2018 навчального року стало проведення наступних конференцій:*

– спільно з Батумським державним університетом ім. Шота Руставелі (Грузія) – **ХІ Міжнародна науково-практична конференція «Наукові читання, присвячені пам'яті В.М. Корецького»**. На конференції обговорювалися результати наукових досліджень у сфері історії й теорії держави і права, міжнародного права, міжнародного приватного права, порівняльного правознавства;

– спільно з юридичним факультетом Гданського університету (Польща) – **I Міжнародна українсько-польська науково-практична конференція «Сучасні проблеми правотворення: досвід України та Польщі»**. Цей міжнародний науковий форум поєднав творчий потенціал представників вузівської та академічної юридичної науки України та Польщі у сфері правотворення. Дана конференція проходила на базі нашого відокремленого структурного підрозділу – Рівненського інституту;

– **I Міжнародна українсько-швейцарсько-ізраїльська науково-практична конференція «Актуальні питання права інтелектуальної власності»**. Співорганізаторами конференції, разом із КУП НАНУ, виступили Всесвітня організація інтелектуальної власності (м. Женева, Швейцарія), Тель-Авівський університет (м. Тель-Авів, Ізраїль), Центр порівняльних правових досліджень ОНО академічний коледж (м. Кірьят-Оно, Ізраїль);

– **«Охорона культурної спадщини: стан та перспективи»**. Дана конференція проводилася КУП НАНУ спільно з Інститутом держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», Національною академією керівних кадрів культури і мистецтв, Інститутом культурології Національної академії мистецтв України, Українським союзом промисловців і підприємців. Цей захід проходив протягом двох діб. Спочатку – у Верховній Раді України, а на другий день – у стінах КУП НАНУ. Метою даної конференції було визначення сучасного стану об'єктів культурної спадщини, дослідження досвіду України та інших країн у пам'яткоохоронній сфері, обговорення

проблемних питань охорони культурної спадщини в нашій країні та шляхів їх вирішення, зокрема й безпосередньою реалізацією принципів, обумовлених низкою Конвенцій ЮНЕСКО у цій сфері.

Традиційно ми проводили й такі науково-практичні конференції:

– «**Сучасні проблеми правової системи України**», що присвячена аналізу теоретичних та практичних проблем розвитку окремих елементів правової системи України, місцю правової системи України серед правових систем сучасного світу;

– «**Сучасні проблеми гуманітаристики: світоглядні пошуки, комунікативні та педагогічні стратегії**», під час якої розглядаються теоретико-філософські, лінгвістичні та психолого-педагогічні аспекти гуманітарних дисциплін (проходить на базі нашого відокремленого структурного підрозділу – Рівненського інституту);

– «**Сучасні питання європейської цивілістики: досвід Угорщини та України**», на яких розглядаються складні проблеми теорії та практики систематизації цивільного законодавства України та Угорщини та їх застосування (проходить спільно з Дебреценським університетом (Угорщина));

– «**Сучасні виклики і актуальні проблеми права інтелектуальної власності в Україні та Європі**», яка присвячена актуальним проблемам права інтелектуальної власності в Україні та Європі, висвітленню ролі, місця та напрямів діяльності ВОІВ щодо консолідації нормотворчої та правозастосовної практики, правового регулювання інтелектуальної власності в Україні та світі. Співорганізатором конференції, поряд із КУП НАНУ, виступила Всесвітня організація інтелектуальної власності (м. Женева, Швейцарія).

У грудні 2018 р. проведення даної конференції планується на базі Всесвітньої організації інтелектуальної власності у Женеві.

Упродовж навчального року тривала робота експертів з обговорення та оптимізації Стратегії «**Політика у сфері інтелектуальної власності в університетах та науково-дослідних установах**», де обговорюються проблеми створення, використання та захисту результатів творчої діяльності науковців в університетах та науково-дослідних установах (проходить спільно зі Всесвітньою організацією інтелектуальної власності (Швейцарія)).

Вперше на базі КУП НАНУ був організований потужний **саміт на тему: «Безпека-2018»** спільно з Комітетом по електронним комунікаціям Торгово-промислової палати України, Асоціацією Wireless Ukraine – найбільшою профільною громадською організацією України, яка працює на ІТ-ринку понад 15 років, до складу якої входять 78 державних організацій з України та інших країн світу.

У рамках саміту виступили представники найбільших транснаціональних ІТ-компаній, визначні експерти у сфері права, співробітники українських державних органів і підприємницьких структур та ін.

Традиційно у КУП НАНУ у травні 2018 р. проходила **юридична вікторина у формі брейн-рингу на кубок ректора «Ерудит права – 2018»**, присвячена Дню науки в Україні. Мета заходу полягала в популяризації пізнавальної активності першокурсників у вивченні фундаментальних юридичних дисциплін, залученні студентської молоді до поглибленого вивчення правознавства.

Крім того, КУП НАНУ активно долучає до науково-дослідної роботи і молодь – майбутніх студентів, а саме: університет продовжує проводити **Всеукраїнський конкурс наукових робіт ім. В.М. Корецького «Права людини в сучасному світі: погляд молоді»** та **конкурс наукових робіт ім. М.П. Василенка на тему: «Державно-правовий розвиток України: історія і сучасність»**.

На сьогодні науково-педагогічний склад КУП НАНУ продовжує працювати над тематикою науково-дослідної роботи «**Державно-правове регулювання суспільних відносин в умовах нових глобалізаційних викликів: вітчизняні та міжнародні реалії**». Планується до кінця 2018 р. за результатами даної теми видати колективну монографію, яка буде розділена на три відповідні томи, в підготовці яких братимуть участь авторські колективи Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, КУП НАНУ та іноземні партнери.

Видавнича діяльність в університеті залишається одним із його пріоритетних напрямів роботи. Науково-педагогічні працівники КУП НАНУ щорічно публікують результати своїх наукових досліджень у монографіях, підручниках, збірниках наукових праць, які поповнюють бібліотечні фонди університету і є доступними для користування студентами.

З 2018 р., у рамках програм наукової співпраці між КУП НАНУ, Гданським університетом, Дебреценським університетом та Батумським державним університетом імені Шота Руставелі, ми започаткували нову традицію – спільну роботу над науковими монографіями (збірками наукових праць). Такі спільні наукові видання нададуть змогу почути один одного, йти вперед у науковому пізнанні й розв'язанні нагальних завдань. Зокрема, у 2017/2018 навчальному році було видано:

– монографію «**Охорона прав на торговельні марки у мережі Інтернет**» за редакцією Бошицького Ю.Л., Рассомахіної О.А.;

– спільно з науковцями Гданського університету колективну монографію «**Актуальні проблеми конституціоналізму (на прикладі України та Республіки Польща)**» з проблем розвитку конституціоналізму на сучасному етапі в Україні та Республіці Польща;

– спільно з науковцями Дебреценського університету (Угорщина) колективну монографію «**Актуальні проблеми цивілістики (на прикладі України та Угорщини)**», в якій містяться наукові праці, присвячені найбільш складним проблемам теорії та практики систематизації цивільного законодавства України й Угорщини та їх застосування;

– спільно з науковцями Батумського державного університету імені Шота Руставелі (Грузія) колективну монографію **«Актуальні проблеми міжнародного права на прикладі України та Грузії»**, як результат Міжнародної українсько-грузинської науково-практичної конференції «Актуальні питання сучасного міжнародного права на прикладі України та Грузії», присвячені пам'яті В.М. Корецького». Дана наукова праця – це результат послідовного дослідження різних питань міжнародного права та узагальнення практичного досвіду в цій сфері на рівні академічних установ обох держав.

До 100-річчя НАН України у 2018 р. побачать світ **«Мала енциклопедія канонічного права»**, **«Мала енциклопедія прав людини»**.

У 2017/2018 навчальному році вийшли друком **чотири номери «Часопису Київського університету права»**.

Зокрема, в них опубліковано майже 350 фахових статей, десятки рецензій та наукових повідомлень. Нині «Часопис Київського університету права» складається із 19 розділів.

Відбулися зміни й у редколегії журналу. До її складу долучилась декан юридичного факультету Дебреценського університету (Угорщина), професор Вероніка Сікора.

Постійно ведеться масштабна робота для індексування «Часопису Київського університету права» до Міжнародної наукометричної бази даних HeinOnline (США) та наукометричної бази «Index Copernicus». Таким чином, публікація в нашому журналі прирівнюється до публікації в міжнародних виданнях. Показники індексації «Часопису» в «Index Copernicus International» за минулий рік у півтора рази вищі, ніж за попередній.

Важливе місце в освітній та науковій складовій університету займає **наукова бібліотека**, головним завданням якої є створення, збереження, організація, використання інформаційних ресурсів для забезпечення освітнього процесу та науково-дослідної діяльності в галузі правознавства. Інформаційні ресурси бібліотеки – це понад сто п'ятдесят тисяч примірників літератури, сучасний електронний довідково-бібліографічний ресурс, повнотекстові електронні видання, нормативно-правові акти України. У фондах бібліотеки – усі періодичні видання юридичного спрямування, які видаються в Україні.

Електронний каталог бібліотеки у 2017/2018 навчальному році поповнився на 2,5 тис. записів, доступ до каталогу організований в локальній мережі бібліотеки та на бібліотечній сторінці університетського веб-сайту і налічує 44,3 тис. бібліографічних записів. Обсяг повнотекстової бази даних з навчальних дисциплін «Електронна бібліотека студента-правника», сформований бібліотекою, становить 1,5 тис. документів.

У контексті поліпшення якості освіти особливого значення набуває **міжнародне співробітництво** у галузі освіти. Київський університет права НАН України співпрацює з багатьма зарубіжними вузами з різних частин світу. Міжнародні зв'язки нашого університету з іноземними партнерами розвиваються в рамках 125 партнерських угод про академічне співробітництво. Університетом налагоджена тісна співпраця у науковій сфері із зарубіжними установами та вищими навчальними закладами – партнерами із Швейцарії, Грузії, Ізраїлю, Польщі, Словаччини, Угорщини тощо.

У даний час КУП НАНУ плідно співпрацює зі **Всесвітньою організацією інтелектуальної власності (Женева, Швейцарія)**, а також із навчальними закладами: Грузії – **Батумським державним університетом ім. Шота Руставелі**, Польщі – **Гданським університетом**, Угорщини – **Дебреценським університетом**, Ізраїлю – **Тель-Авівським університетом**, **ОНО академічним коледжем** та ін.

Завдяки нашим міжнародним зв'язкам делегація студентів КУП НАНУ кожного року бере участь у **конкурсному проєкті з питань захисту персональних даних та прозорості повноважень органів державної влади**, який проходить в офісі доктора Аттілі Петерфалві, президента Національного комітету захисту персональних даних та питань свободи інформації.

У рамках співпраці між КУП НАНУ та Посольством Угорщини в м. Києві студенти нашого університету постійно беруть участь у **дипломатичному сніданку**, який проходить у Посольстві Угорщини в м. Києві. Студентська молодь має нагоду безпосереднього спілкування з надзвичайним посланником і повноважним міністром Посольства Угорщини в м. Києві, заступником глави місії паном **Ласло Чаба Пан**.

Традиційно команда Київського університету права НАН України взяла участь у **V Міжнародному конкурсі з комерційного арбітражу**, організованого Міжнародним комерційним арбітражним судом при Європейській арбітражній палаті (International Commercial Arbitration Court under the European Arbitration Chamber) та здобула перше місце у фіналі судових дебатів конкурсу.

Уже традицією стала організація майстер-класів та зустрічей студентів університету з видатними фахівцями з питань міжнародних відносин, політиками, юристами, відомими державними діячами зарубіжних країн.

Упродовж 2017/2018 навчального року студенти мали змогу прослухати 15 майстер-класів авторитетних вчених з України, Німеччини, Польщі, Швейцарії, Грузії:

– доктора історії, професора Інституту наукової стратегії Аделсона, Єрусалим (Ізраїль) **Бориса Морозова**;

– Надзвичайного і Повноважного Посла України, заслуженого юриста України **В.Є. Мармазова**;

– професора Вісбаденської школи бізнесу, голови Українсько-німецької спілки юристів, пана **Райнера Ведде** (Німеччина);

– науковців Гданського університету (Польща);

– науковців Батумського державного університету імені Шота Руставелі (Грузія).

Із 2018 р. ми започаткували новий проект «**Діалоги відомих особистостей світу зі студентами**». У рамках цього проекту КУП НАНУ відвідали:

– *іноземна делегація, до складу якої увійшли заступники глав місій країн Вишеградської четвірки* (Угорщина, Польща, Чехія і Словаччина);

– *Надзвичайний та Повноважний Посол Республіки Корея в Україні Лі Янг-Гу;*

– *міністр закордонних справ Угорщини (1990–1994 рр.) Геза Єсенський.*

Новими проектами КУП НАНУ з 2018 р. стала участь університету у якості співорганізатора у **Шостій Міжнародній літній школі «Право Європейського Союзу та європейська інтеграція Південного Кавказу»**, яка проходить на базі Батумського державного університету ім. Шота Руставелі.

Київський університет права НАН України – це заклад, який виховує гармонійну особистість, адже нове покоління молодих юристів повинно бути високоінтелектуальним, творчим, з багатим внутрішнім світом.

Розширення світогляду й формування культури майбутнього юриста забезпечується реалізацією багаторічних **10 соціально корисних проєктів**.

Кожен місяць в університеті відбувається чимало культурно-виховних заходів. Загалом, у **2017/2018 навчальному році університетом було проведено близько 50 найрізноманітніших заходів**, які висвітлені на сайті КУП НАНУ, Національної академії наук України та Міністерства освіти і науки України.

У КУП НАНУ постійно проходять фотовиставки та виставки живопису талановитих сучасних художників. Зокрема, у 2018 р. протягом тривалого часу тут були представлені твори відомих українських художників **Михайла Довганя і Аліни Славгородської**.

Традиційно студенти університету брали участь у **Марші миру**, святкуванні **Міжнародного Дня Перекладу**, долучилися до Всеукраїнської акції «**Моя вишиванка**» у рамках загальноуніверситетського проєкту «**Доля моєї землі рушнікова**», в урочистостях **Всеукраїнського фестивалю науки**, що є масштабним загальнодержавним проєктом з популяризації досягнень науки в Україні, залучення молоді до наукових досліджень, піднесення авторитету і престижу науки в українському суспільстві. Надзвичайно почесно для студентів КУП НАНУ було прослухати лекцію лауреата Нобелівської премії, професора Сержа Ароша (англійською мовою) та лекцію академіка НАН України В.І. Кальченка.

Отже, можна впевнено стверджувати, що перелічене вище дозволяє Київському університету права НАН України й надалі крокувати до досягнення його стратегічної мети, а саме: розвитку вищу європейського рівня.

У 2018/2019 навчальному році весь колектив університету очікує активна й наполеглива діяльність, спрямована на формування нової генерації фахівців, які оволодівши фундаментальними та спеціальними знаннями були б здатними до самостійної творчої праці з урахуванням вимог часу та змін, що відбуваються у суспільстві.